

Vergaderjaar 2023–2024

31 490

Vernieuwing van de rijksdienst

Nr. 343

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 juni 2024

Jaarlijks informeer ik uw Kamer met een monitor over het betaalgedrag van de Rijksoverheid, provincies en de gemeenten. In deze brief deel ik de Monitor Betaaltermijnen Overheid 2023. Naast de wettelijke plicht die overheden sinds 2013 hebben om hun rekeningen binnen 30 dagen te betalen, hebben ze ook een voorbeeldfunctie. Tijdige betaling is namelijk cruciaal voor ondernemers om financieel gezond te blijven en te kunnen investeren.

Om het mkb beter te beschermen tegen late betalingen, is in juli 2022 de wet *Verkorten wettelijke betaaltermijn tot 30 dagen* ingevoerd. In deze brief informeer ik u over de eerste resultaten van de wet. Daarnaast geef ik u de laatste stand van zaken over het voorstel voor een Verordening inzake bestrijding van late betalingen in handelstransacties.¹

Monitor Betaaltermijnen Overheid 2023

De Monitor Betaaltermijnen Overheid 2023 geeft inzicht in het betaalgedrag van de Rijksoverheid, provincies en gemeenten.

Rijksoverheid

De betaaltermijnen van de Rijksoverheid worden sinds 2009 gemonitord. Ieder departement rapporteert in hoeverre de wettelijke betaaltermijn van 30 dagen is behaald. Tot 2016 was het de ambitie van de Rijksoverheid om 90% van de ingekochte goederen en diensten binnen 30 dagen na ontvangst van de factuur te betalen. Sinds 2016 is deze ambitie verhoogd naar 95%. Vijf individuele departementen voldeden in 2023 niet aan de 95%-norm. Oorzaken die zij hiervoor aanwijzen zijn onder andere personeelstekorten bij de financiële administraties en technische

¹ Fiche: Verordening inzake bestrijding van late betalingen in handelstransacties (Kamerstuk 22 112, nr. 3819)

problemen bij de verwerking van facturen. In de bedrijfsvoeringsparagrafen van hun jaarverslagen² leggen zij hierover verantwoording af en geven de betreffende departementen aan welke maatregelen zij nemen om het betaalproces te verbeteren.

Betaaltermijnen Rijksoverheid

	2023	2022	% tijdig (binnen 30 dagen)	
			2021	2020
Algemene Zaken	97,7	98,2	99,0	98,8
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	90,9	94,4	92,7	92,4
Buitenlandse Zaken	98,0	98,6	99,3	99,2
Defensie	86,1	92,0	94,0	89,4
Economische Zaken en Klimaat	95,3	96,1	97,9	96,4
Financiën	97,4	97,7	98,2	97,4
Infrastructuur en Waterstaat	97,6	97,4	97,0	97,4
Justitie en Veiligheid	95,4	95,0	96,7	94,9
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	92,8	94,0	98,0	98,0
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	96,8	97,4	98,2	97,7
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	90,7	97,3	96,0	94,9
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	92,1	94,8	94,0	96,0
Gemiddeld (ongewogen)	94,2	96,1	96,7	96,0

Provincies

Provincies zijn, op grond van artikel 124 lid 1 van de Grondwet, autonoom in hun bedrijfsvoering. De verantwoordelijkheid voor het betaalgedrag van de provincies berust bij de colleges van gedeputeerde staten. Evenals voorgaande jaren zijn de betalingscijfers van de provincies via het Interprovinciaal Overleg (IPO) aangeleverd. In de tabel treft u een overzicht van het betaalgedrag van de provincies aan, waarin een lichte dalende trend is te zien. Diverse oorzaken, zoals veranderende bedrijfsadministraties, lagen hieraan ten grondslag.

Betaaltermijnen provincie

	2023	2022	% tijdig (binnen 30 dagen)	
			2021	2020
Drenthe	95,0	94,0	93,0	95,0
Flevoland	92,9	93,7	92,8	95,6
Fryslân	94,0	94,0	96,0	96,5
Gelderland	95,3	95,9	93,2	96,6
Groningen	85,0	90,5	92,0	93,0
Limburg	83,0	84,6	89,5	90,3
Noord-Brabant	96,7	96,6	97,0	96,2
Noord-Holland	91,0	93,2	89,0	96,2
Overijssel	92,7	95,8	95,1	95,0
Utrecht	98,6	98,2	97,9	94,0
Zeeland	94,4	94,2	96,3	96,0
Zuid-Holland	89,0	91,2	80,0	88,6
Gemiddeld (ongewogen)	92,3	93,5	92,7	94,4

Gemeenten

Gemeenten zijn, net als de provincies, autonoom in hun bedrijfsvoering. De verantwoordelijkheid voor het betaalgedrag van de gemeenten ligt bij de colleges van burgemeester en wethouders. Onderzoeksbureau Altarex – Dun & Bradstreet heeft een inventarisatie gemaakt van de gemeentelijke betaaltermijnen op basis van de kredietinformatie van toeleveranciers. Voor 328 gemeenten had het onderzoeksbureau voldoende data, wat

² Verantwoordingsdagstukken | Verantwoordingsdag | Rijksoverheid.nl

neerkomt op ruim 66.500 betalingen. De bijlage bevat een overzicht van de betaalcijfers van alle gemeenten.

Betaaltermijnen gemeenten

	2023		2022		2021		2020	
	Aantal	% tijdig ¹	Aantal	% tijdig	Aantal	% tijdig	Aantal	% tijdig
>90%	224	68,3%	209	62,4%	221	66,0%	202	57,0%
Tussen 85% en 90% tijdig	46	14,0%	60	17,9%	60	17,9%	63	18,0%
Tussen 80% en 85% tijdig	36	11,0%	36	10,8%	30	9,0%	38	11,0%
Tussen 70% en 80% tijdig	14	4,3%	27	8,1%	21	6,3%	38	11,0%
< 70% tijdig	8	2,4%	3	0,9%	3	0,9%	11	3,0%

¹ Vanaf 2023 worden in dit overzicht enkel de transacties meegenomen waarover een betaaltermijn van 30 dagen is afgesproken (zie toelichting in de volgende alinea).

Naar aanleiding van de Monitor Betaaltermijnen Overheid 2022 ben ik in oktober 2023 in gesprek gegaan met twee wethouders en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Daaruit kwam de wens naar voren om de wijze van monitoring voor gemeenten gelijk te trekken met de departementen en de provincies.³ Met ingang van deze monitor worden enkel de betalingen meegerekend waarover een betaaltermijn van 30 dagen is afgesproken.

Actuele ontwikkelingen

Europese Verordening inzake bestrijding van late betalingen in handelstransacties

In september 2023 publiceerde de Europese Commissie een voorstel voor een Verordening inzake bestrijding van late betalingen in handelstransacties, als vervanging van de huidige Richtlijn.⁴

Het Europees Parlement heeft op 23 april jl. een officiële positie ingenomen, waarin het pleit voor een betaaltermijn van 30 dagen voor G2B-betalingen⁵, van 60 dagen voor B2B-transacties⁶ en 120 dagen voor *slow moving*⁷ of seizoensgebonden goederen. Daarnaast behoudt het enkele elementen uit het Commissievoorstel, zoals de verplichting voor lidstaten om een toezichthouder aan te wijzen en de keuze voor een Verordening. De Raad heeft nog geen positie bereikt, maar duidelijk is dat de voorkeuren van het merendeel van de lidstaten op sommige punten verschillen van het Commissievoorstel en de Parlementspositie⁸. Een meer uitgebreide toelichting over het krachtenveld en de Nederlandse inzet vindt u in de geannoteerde agenda van de Raad voor Concurrentievermogen van 24 mei.⁹

³ In de vorige edities van de Monitor werd er voor gemeenten gemonitord hoeveel procent van de facturen zij «tijdig» betaalden. Het criterium «tijdig» ging echter uit van de termijnen die leveranciers opnemen in hun voorwaarden. Wanneer zij kortere termijnen dan 30 dagen hanteren kan dat een vertekend beeld geven. Door de nieuwe definitie is ongeveer 20% van de door Altare gemonitorde transacties niet meegenomen in deze monitor.

⁴ Richtlijn inzake bestrijding van late betalingen in handelstransacties 2011/07/EU.

⁵ Government-to-Business

⁶ Business-to-Business

⁷ Goederen met een lage omloopsnelheid die langere tijd in voorraad worden gehouden.

⁸ Veel lidstaten wensen meer contractuele vrijheid in B2B-transacties en zijn geen voorstander van een verplichte toezichthouder, en verkiezen een Richtlijn boven een Verordening.

⁹ Kamerstuk 21 501-30, nr. 603

Evaluatie Wet «Verkorten wettelijke betaaltermijn tot 30 dagen»

In het licht van deze Europese ontwikkelingen besluit ik om af te zien van de evaluatie van de Wet Verkorten wettelijke betaaltermijn tot 30 dagen, welke in juli 2022 in werking is getreden. Deze wet voorzag in een wijziging van Artikel 6:119a lid 6 van het Burgerlijk Wetboek, waardoor grote ondernemingen in hun handelsrelatie met mkb-ondernemingen voortaan een betaaltermijn van ten hoogste 30 dagen kunnen afspreken. In de wet is vastgelegd¹⁰ dat er binnen twee jaar na de inwerkingtreding een verslag dient te worden gestuurd aan de Staten-Generaal over de doeltreffendheid en de effecten van deze wet in de praktijk.

Hoewel de onderhandelingen in de Raad over de voorgestelde Verordening nog niet zijn voltooid, is er een gerede kans dat er een voorstel wordt aangenomen dat gevolgen heeft voor de nationale wet. Ik acht het niet zinvol om de wet *Verkorten wettelijke betaaltermijn tot 30 dagen* te evalueren wanneer deze naar verwachting onderhevig wordt aan wijzigingen door Europese regelgeving.

Wel hecht ik er belang aan te benadrukken dat de aandachtspunten in twee moties aangaande de wetsevaluatie zijn meegenomen in het Europese wetstraject. Voormalig Kamerleden Rahimi¹¹ en De Jong¹² verzochten mij om bij de evaluatie aandacht te besteden aan respectievelijk de effecten van de wet op mkb-detaillisten en de eventuele knelpunten in de financiering voor mkb-bedrijven. In het impact assessment¹³ voor het Verordeningvoorstel heeft de Commissie deze aspecten ook meegewogen. Zo bleek uit de consultatie van verschillende stakeholders uit de detailhandel dat er geen overeenstemming is over het al dan niet invoeren van een sectorale aanpak voor betaaltermijnen. Daarnaast ziet de Commissie een aanscherping van betaaltermijnen juist als maatregel om de toegang tot financiering voor mkb'ers te vergroten. Op basis hiervan beschouw ik de moties als afgedaan.

Enkele eerste inzichten over de effecten van de wet kan ik al met u delen. De gemiddelde betaaltermijn voor transacties van grote bedrijven naar mkb'ers is met drie dagen afgenomen sinds de inwerkingtreding in juli 2022.¹⁴ Uit een kleinschalige peiling onder mkb'ers blijkt ook dat zij weinig tot geen administratieve lasten ervaren als gevolg van de wet. Knelpunten op het gebied van financiering worden ook niet genoemd. Deze kleinschalige peiling is terug te vinden in de bijlage.¹⁵ Een meer diepgaande analyse van de effecten van de wet is te lezen in een op 4 april jl. gedeeld paper.¹⁶

Tijdige betaling aan ondernemers verdient blijvende aandacht. In het Europese wetgevingstraject omtrent betaaltermijnen zal ik mij daarom

¹⁰ Kamerstuk 35 769, nr. 12

¹¹ Motie Kamerlid Rahimi, Kamerstuk 2021–2022, 35 769, nr. 9

¹² Motie Kamerlid de Jong, Kamerstuk 2021–2022, 35 769, nr. 10

¹³ SWD(2023) 314 – Impact assessment report accompanying the COM(2023)533 Proposal for a regulation

¹⁴ Op basis van cijfers van dataleverancier Graydon.

¹⁵ Rapportage peiling betaaltermijnen OndernemersDenkenMee.nl (MWM2 in opdracht van Ministerie EZK, maart 2024)

¹⁶ Bijlage bij Kamerstuk 21 501-30, nr. 600

blijven inspannen voor dit doel. Ten slotte moedig ik departementen, provincies en gemeenten aan om best practices uit te wisselen, en bestaande handreikingen te benutten.¹⁷

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
M.A.M. Adriaansens

¹⁷ Zoals de publicatie uit 2019 «Sneller betalen, zó doen we dat». Kamerstukken 2018–2019, 31 490, nr. 253